

ביאור בדרך אפשר

1 בְּרֵאשִׁית בְּרָא אֱלֹקִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ.¹ וּמִבְּיֵא
 2 כְּבוֹד־קְדוּשַׁת אֲדָמוֹר (מֵהוֹרֶשׁ"ב רבי שלום דובנר, האדמו"ר
 3 החמישי בשושלת אדמו"רי חב"ד) נִשְׁמְתוּ-עֵדָן² בּמֵאֵמֶר חֲסִידוֹת עַל
 4 פֶּסוּק זֶה (בשנת תרע"ו, יובל שנים לפני אמירת מאמר זה בשנת תשכ"ו)

5 פְּרוּשׁ רִשׁוֹי ז"ל עַל פֶּסוּק זֶה,
 6 אָמַר רַבִּי יִצְחָק לֹא הָיָה צָרִיף
 7 לְהִתְחִיל אֶת הַתּוֹרָה אֶלָּא
 8 מֵהַחֲדָשׁ³ הָיָה לָכֵם כּוֹי, כִּי זֶה
 9 הַמְצוּה הַרְאֵנוּהָ בַתּוֹרָה נִשְׁטָטוּ בָּהּ
 10 בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּמָה טַעַם פָּתַח
 11 הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא אֶת הַתּוֹרָה
 12 בְּבְרָאשִׁית, בְּסִיפּוֹר הַבְּרִיאָה, וְזֹאת

בס"ד. שבת פרשת בראשית,
מברכים החדש מרחשון,
ה'תשכ"ו

(הנחה בלתי מוגה)

1 בְּרֵאשִׁית בְּרָא אֱלֹקִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת
 2 הָאָרֶץ.¹ וּמִבְּיֵא כְּבוֹד־קְדוּשַׁת
 3 אֲדָמוֹר (מֵהוֹרֶשׁ"ב) נִשְׁמְתוּ-עֵדָן² פְּרוּשׁ רִשׁוֹי
 4 ז"ל, אָמַר רַבִּי יִצְחָק לֹא הָיָה צָרִיף לְהִתְחִיל אֶת
 5 הַתּוֹרָה אֶלָּא מֵהַחֲדָשׁ³ הָיָה לָכֵם כּוֹי, וּמָה טַעַם
 6 פָּתַח בְּבְרָאשִׁית, מְשׁוּם כַּח מַעֲשֵׂיו הַגִּיד לְעַמּוֹ
 7 לְתַת לָהֶם נִחְלַת גּוֹיִם⁴, שְׂאָם יֵאמְרוּ אַמּוֹת
 8 הָעוֹלָם לְיִשְׂרָאֵל לְסָטִים אַתֶּם כּוֹי, הֵם אוֹמְרִים
 9 לָהֶם, כָּל הָאָרֶץ שֶׁל הַקַּב"ה הִיא, הוּא בְּרָאָהּ
 10 וְנִתְּנָה לְאֲשֶׁר יִשְׂרָעֵינּוּ וְכוּ'. וּמִמְשִׁיף: וּבְאֵמֶת
 11 נִפְלָא הַדְּבָר מֵהַ שְׂנַאֲמַר בְּרִיאַת שְׁמַיִם וָאָרֶץ
 12 בַּתּוֹרָה, הֲרִי תוֹרָה הִיא לְשׁוֹן הוֹרָאָה⁵, וְהִיא סֵפֶר
 13 דִּינִים, וּמָה שִׁיף עֲנִין בְּרִיאַת הָעוֹלָם שְׂנַאֲמַר
 14 בַּתּוֹרָה כּוֹי (וְהֵינּוּ, שְׂאֵל יִתְּכֵן לּוֹמַר שֶׁבִגְלָל
 15 שְׂצָרִיף לְתַרְץ טַעַנַת אַמּוֹת הָעוֹלָם, לְכֵן נִכְתַּב
 16 בַּתּוֹרָה עֲנִין שְׂאֵל שִׁיף לְתוֹרָה⁶, וְעַל-כֵּן צָרִיף
 17 לּוֹמַר, שְׂגַם עֲנִין זֶה שִׁיף לְתוֹרָה). וְגַם צָרִיף
 18 לְהִבִּין מֵהוּ עֲנִין לְתַת לָהֶם נִחְלַת גּוֹיִם, וּמָהוּ
 19 עֲנִין שְׂנַתְּנָה לְאֲשֶׁר יִשְׂרָעֵינּוּ כּוֹי.

20 (ב) וּמִמְשִׁיף בְּמֵאֵמֶר, שְׂלֵהֲבִין זֶה יֵשׁ
 21 לְהַקְדִּים תְּחִלָּה הָעֲנִין דְּאֶל
 22 דְּעוֹת הַיָּיִץ⁷, שְׂהֵן ב' דְּעוֹת⁸, דְּעַת עֲלִיּוֹן וְדְּעַת
 23 תְּחִתּוֹן⁹, דְּעַת עֲלִיּוֹן, שְׂלְמַעְלָה יֵשׁ וְלְמַטָּה אֵין.
 24 וְדְּעַת תְּחִתּוֹן, שְׂלְמַטָּה יֵשׁ וְלְמַעְלָה אֵין. וּמִכָּל-
 25 מְקוֹם אֵין סְתִירָה בִּינֵיהֶם, כִּי שְׂגִיָּהֶם הֵם בְּאוֹר הָאֱלֹקִי גּוֹפָא (שְׂזָהוּ מֵהַ שְׂכַתּוֹב

42 הנזכרים בפירוש רש"י על הפסוק "בראשית". האחד – לשון הפסוק כוח
 43 מעשיו הגיד לעמו לַתַּת לָהֶם נִחְלַת גּוֹיִם, והשני וּמָהוּ עֲנִין
 44 המשמעות הפנימית של המשך דברי רש"י לגבי המענה של בני ישראל לטענת
 45 אומות העולם "לסטים אתם": "כל הארץ של הקדוש-ברוך-הוא היא, הוא
 46 בראה" - שְׂנַתְּנָה לְאֲשֶׁר יִשְׂרָעֵינּוּ
 47 בְּעֵינָיו כּוֹי.

48 (ב) וּמִמְשִׁיף בְּמֵאֵמֶר הַנוֹכַח שֶׁל
 49 הַרְבִּי הַרְש"ב, שְׂלֵהֲבִין זֶה יֵשׁ
 50 לְהַקְדִּים תְּחִלָּה הָעֲנִין הַמְּכוֹבָר
 51 בַּהֲרַחְבָּה בַתּוֹרַת הַחֲסִידוֹת דְּאֶל
 52 דְּעוֹת הַיָּיִץ⁷, עַל הַפֶּסוּק הָאוֹמֵר
 53 שֶׁהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא הוּא "אֶל דְּעוֹת",
 54 לְשׁוֹן רַבִּים, מְכוֹבָר בְּקַבְלָהּ וּבַחֲסִידוֹת
 55 שְׂהֵן ב' דְּעוֹת⁸ בְּעֵינֵי יַדִּיעַת ה'
 56 וְהַכְּרָה בַּאֲלוּקוֹת, דְּעַת עֲלִיּוֹן כִּפִּי
 57 שֶׁהַדְּבָר נִרְאָה מִלְּמַעְלָה, מִצַּד הָאֲלוּקוֹת
 58 וְדְּעַת תְּחִתּוֹן⁹, כִּפִּי שֶׁהַדְּבָר נִרְאָה
 59 מִלְּמַטָּה מִצַּד הָאָדָם הַתְּחִתּוֹן, דְּעַת
 60 עֲלִיּוֹן, הִיא הַגִּישָׁה וְהַכְּרָה
 61 שְׂלְמַעְלָה יֵשׁ וְלְמַטָּה אֵין הֵינּוּ
 62 ש"למעלה", הַאֲלוּקוֹת הַרוֹחֲנִיּוֹת, זֶה
 63 הַמְצִיאוֹת הָאֱמִיתִית שְׂרָאוּיָה לְהִיקָא
 64 "יש" ו"למטה" הַגִּשְׁמִיּוֹת, הִיא הַמְצִיאוֹת
 65 שֶׁאֵין לָהּ עוֹךְ אֱמִיתִי וְהִיא "אֵין".
 66 וְדְּעַת תְּחִתּוֹן, כִּפִּי שֶׁהַדְּבָרִים נִרְאִים
 67 בְּעֵינֵי הָאָדָם הַתְּחִתּוֹן הִיא שְׂלְמַטָּה
 68 יֵשׁ וְלְמַעְלָה אֵין שֶׁהַמְצִיאוֹת
 69 הַגִּשְׁמִיתִית הִיא "יש" שֶׁקִּיּוֹמוֹ נִיכַר וְנִרְגַּשׁ
 70 וְנִרְאָה בְּמוֹחַשׁ. וְאֵילוֹ הַמְצִיאוֹת
 71 הַרוֹחֲנִית הַעֲלִיּוֹנָה, מֵאַחַר שֶׁאֵינָהּ נִרְאִית
 72 לְעֵין וְאֵינָהּ מוֹחַשִׁית נִחְשָׁבַת כ"אֵין".
 73 וּמִכָּל-מְקוֹם לְמִרוֹת ש"דְּעַת עֲלִיּוֹן"
 74 ו"דְּעַת תְּחִתּוֹן" הֵן שְׁתֵּי גִישׁוֹת שְׂנֵאוֹת
 75 כַּהֲפּוֹכּוֹת מִן הַקְּצָה אֶל הַקְּצָה, לְאֱמִיתוֹ
 76 שֶׁל דְּבַר אֵין סְתִירָה בִּינֵיהֶם, כִּי
 77 שְׂגִיָּהֶם הֵם בְּעַצֵּם 'דְּעוֹת' וְגִישׁוֹת
 78 שֶׁקִּיּוֹמוֹת גַּם בְּאוֹר הָאֱלֹקִי גּוֹפָא
 79 עֲצָמוֹ (שְׂזָהוּ מֵהַ שְׂכַתּוֹב אֶל
 80 דְּעוֹת הַיָּיִץ⁷ הֵינּוּ שֶׁהַדְּבָר מֵתַחִיב

(1 פרשתנו א, א. 2) רד"ה בראשית ברא תרע"ו (המשך תער"ב ח"ב ע' א'קעה). וראה גם ד"ה זה תשט"ו. תשט"ז (סה"מ תשט"ו ע' יט ואילך. תשט"ז ע' מא ואילך). 3) בא יב, ב. 4) תהלים קיא, ו. 5) ראה רד"ק לתהלים יט, ח. ספר השרשים להרד"ק ערך ירה. 6) ראה גם תורת מנחם - ספר המאמרים אדר ע' קז. 7) שמואל-א ב, ג. 8) ראה תקו"ז תס"ט בתחילתו. 9) ראה תו"א יתרו סח, א. לקו"ת פ' ראה כג, ד. שמע"צ פג, א. ובכ"מ.